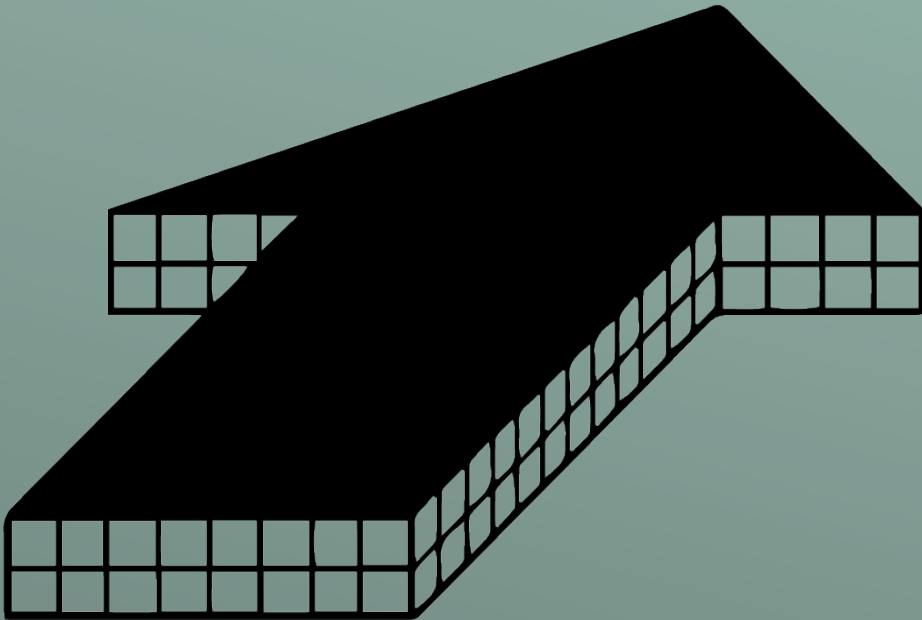

Manual for fremtidsfærdigheder

10 fremtids-hacks for frivillige

Udarbejdet af Institutet for Fremtidsforskning
med støtte fra Velliv Foreningen.

Velliv
Foreningen

COPENHAGEN
INSTITUTE
FOR FUTURES
STUDIES

INDHOLD

Introduktion	4
Dynamiske livsfaser og nye arbejdsvaner	5
Hvordan bliver du klædt på som frivillig?	6
Hvorfor denne manual?	8
Værktøjer til at navigere i usikkerheder	8
Den store generationsudfordring	9
Der findes ikke et quickfix	9
Styrk dine fremtidsevner	10
Hvorfor er det vigtigt?	11
Forstå dit fremtidssyn	14
Step 1: Hvilken type er du?	15
Step 2: Har du bias med i rygsækken?	16
Step 3: De mange mulige fremtider	20
Step 4: Vær bevidst om langsigtede handlinger	22
Step 5: Kend de megatrends, der former vores fremtid	25
Fremtids-hacks – 10 øvelser til at træne din fremtidsmuskel som frivillig	28
Tør du udfordre fremtiden?	30
Fremtidstrekanten	32
Spot de 'svage' signaler	34
Fremtidshjulet	36
Sværdet, skjoldet og radaren	38
Backcasting	41
At udforske og sondre nyt	42
Prioriter dine idéer!	44
Scenarieanalyse: Test dine antagelser	46
3x3x3 – fra idé til handling	48
Outro	50
Appendix (kan downloades separat – se bagside)	

Introduktion

Danmark har en lang tradition for frivilligt arbejde. Denne tradition bygger historisk set på en kontrakt, hvor samfund, individ og den pågældende aktivitet alle vinder på samarbejdet.

I dag deltager 40 % af alle danskere aktivt i frivilligt arbejde. En indsats, som er et centralt element i vores danske samfundsmodel. Samfundet udvikles, de enkelte initiativer får adgang til gratis arbejdskraft, og de frivillige får plads til at udvikle sig som individer.

Historisk set har vi som individer været glade for frivilligt arbejde. En lang række undersøgelser viser, at dette ligefrem smitter positivt af på resten af vores tilværelse. Faktisk oplever dem, der arbejder frivilligt, en større glæde ved deres almindelige arbejde og ser mere frem til at møde ind næste dag. Frivilligt arbejde giver tilværelsen mening og øger vores oplevelse af lykke¹.

At noget giver mening er netop en af de vigtigste ting, som de frivillige lægger vægt på, når man kigger på de omkring 400 svar på den spørgeundersøgelse, vi har lavet i forbindelse med denne manual².

Udover det sociale aspekt, som fylder meget som incitament for at være frivillig, har omkring halvdelen markeret, at de er frivillige for at støtte en sag og gerne vil være med til at løse et problem i samfundet.

Allerede inden Coronakrisen blev der brugt færre timer på frivilligt arbejde end tidligere, og de nye udfordringer med konstant ændrede forhold og en usikker fremtid er med til at skabe svære vilkår for frivillige. Mange af de adspurgte oplevede ikke at kunne udføre deres rolle pga. restriktioner, mere 'spildtid', mang-

lende muligheder for at agere som frivillig, eller at skulle bruge meget tid på at tilpasse sig de nye forhold. Selvom de fleste i vores undersøgelse ikke har følt sig handlingslammede, er der grænser for, hvor meget man som frivillig kan bære på sine skuldre. Især når det er svært at se en ende på pandemien. Det påvirker lysten til at være frivillig. Næsten hver femte af de adspurgte har svaret 'enig' eller 'meget enig' til spørgsmålet, "Min lyst og mit engagement til at være frivillig er blevet mindre under Coronapandemien", eller regner med at stoppe som frivillig.

Hvis du tænker, at det nok bare er et par frivillige, som er blevet trætte under Coronakrisen, tager du fejl. Coronakrisen har på globalt plan fået folk til at tænke mere over, hvordan de bruger og prioriterer deres tid. To år med uforudsigelighed har eksempelvis fået millioner af mennesker til at forlade arbejdsmarkedet på verdensplan. Fænomenet har ligefrem fået sit eget navn; The Great Resignation ("Den Store Opsigelse" på dansk).

Årsagerne til, at et stort antal af medarbejdere på internationalt plan har valgt at sige deres job op under pandemien, er mange og forskellige. Det mest opsigtsvækkende er, at en større gruppe af tidligere medarbejdere ikke suser videre til et andet job med bedre løn og forhold, men simpelthen forsvinder ud af arbejdsmarkedet. "Covid Clarity", kalder iagttagere det; en ny form for klarhed om, hvad man bruger sin tid på, som er kommet i kølvandet på pandemien.

Når vi ser de frivillige forsvinde som følge af pandemien er det altså ikke et enkeltstående fænomen, men derimod en generel bevægelse i samfundet. Nye si-

¹ Krifas Arbejdslyst Indeks, tinyurl.com/mw7t5b2a

² Se resultater af spørgeundersøgelsen i Appendix, som kan downloades på cifs.dk/da/fremtids-manual

tuationer og ændrede grundvilkår kan være svære at håndtere og endda nok til, at mange stopper med frivilligt arbejde. For hvad gør vi som frivillige, når vi ikke længere kan være det, som vi plejer? Når vi ikke kan overskue de mange udfordringer, krav og forventninger, som hele tiden ændrer sig? Hvilke håndtag kan vi dreje på for at være den bedst mulige udgave af os selv som frivillig? Hvis vi ikke kan finde meningsfulde svar på dette, er det meget plausibelt, at vi som individer trækker stikket på vores frivillighed.

Kort sagt: Det er ikke blevet nemmere at være frivillig. Så hvor kigger vi hen, når vi skal navigerede nye usikkerheder? Hvad støtter vi os til, når vi pludselig står på gyngende grund?

Dynamiske livsfaser og nye arbejdsvaner

Samtidig med det mere komplekse verdensbillede, ser vi også en forandring mod mere flydende og dynamiske livsfaser. Ideen om at vi tager en lang uddannelse og derefter bliver i et bestemt ar-

bejde, indtil vi går på pension er ikke længere virkeligheden for mange. Ligeledes ser vi nye hybride arbejdsrytmer. Flexibilitet, frihed under ansvar, nye arbejdsmetoder og et opgør med måden, vi "arbejder" og "gør tingene" på, er i bevægelse. Det gør også, at vores fritid samt forventning til flexibilitet og indhold af vores frivillige arbejde ændrer sig.

Hvorfor holder vi stædigt fast i en 37-timers arbejdsuge? Hvorfor holder vi fast på at gøre som altid i badmintonklubben, selvom der bliver færre og færre medlemmer? Nærværende arbejde viser, at man kan tale om, at mange frivillige føler, at de konstant er på bagkant af udviklingen. Som en af eksperterne, vi har interviewet i forbindelse med arbejdet med manualen, har udtalt, er "frivilligheden en sejlivet dame, og der skal ske mange ting for at skabe ændringer"³. Men noget tyder på, at det er måden man er frivillig på, som skal have et eftersyn.

Hos Frivilligjob.dk bliver foreninger eksempelvis opfordret til have et større fokus på f.eks. 'ad hoc' frivillighed og gruppefrivillighed. Der er ifølge dem en

³ Se uddrag fra ekspertinterviews i Appendix (kan downloades på cifs.dk/da/fremtids-manual)

stigende interesse for at være frivillig på en kort afgrænset opgave og/eller shoppe mere rundt mellem foreninger, fordi man gerne vil afprøve forskellige muligheder, hvilket afspejler det betalte arbejdsmarked. Samtidig er der ifølge Frivilligjob.dk potentiale for at nå ud til nye frivillige ved at have mere fokus på at designe de frivillige aktiviteter til, at man f.eks. kan komme som vennegruppe eller familie som frivillig. Det er blandt andet et stort fokus i udlandet, og noget de ser tendenser på i Danmark⁴.

Hvordan bliver du klædt på som frivillig?

Set med fremtidsforskningens briller, er vi nødt til at ruste de frivillige til at gå en stadig mere uforudsigelig fremtid i møde på en nysgerrig, konstruktiv og eksplorativ måde. Vi har brug for at sætte en bevægelse i gang, hvor forståelsen af tidens usikkerheder bliver en mere naturlig del af livet for os alle, og vi bliver bevidste om, hvordan vi bedst muligt håndterer nye usikkerheder.

Men hvad motiverer os til at gøre en indsats? En undersøgelse foretaget af Krifa, Videnscenter for God Arbejdslyst og Institut for Lykkeforskning peger på, at mestring er den næst-vigtigste motivationsfaktor for danskere⁵. Dette indebærer, at de opgaver man bliver givet, passer til ens kompetencer.

At være frivillig er en mere kompleks opgave end tidligere. Som frivillig har du brug for at opleve, at tiden er givet godt ud, og at der er mening med den rolle, du har. Derfor er forventningen om at blive klædt godt på til opgaven også stærkt stigende.

Hvis vi lykkedes med denne bevægelse, vil frivillige kunne handle mere kvalificeret i tidens mange usikkerheder. Arbejdet vil få mere mening, og de frivillige vil øge deres selvtillid og fleksibilitet. Dette vil give gevinst for både den enkelte frivillige, den enkelte aktivitet og det danske samfund. Det er netop adgangen til

de kompetente frivillige, som afgør, om vi kan være på forkant, når tiden volder store udfordringer, som vi har set under nedlukningerne.

Denne manual bygger til dels på Institut for Fremtidsforskning mere end 50 års arbejde inden for feltet og som en del af UNESCO's Global Futures Literacy Network. Sidstnævnte arbejder for at udbrede begrebet 'futures literacy' i befolkningen, som vi oversætter til 'fremtidsfærdigheder'.

Fremtidsfærdigheder er et kompetencebegreb, der er udviklet og defineret af UNESCO. Det drejer sig om individets evne til at forestille sig fremtiden på forskellige måder. At være bevidst om, hvorfor denne forestillingsevne er nødvendig, samtidig med at man udfordrer sine egne indgroede antagelser, så man kan tænke i alternative fremtidsscenarier og se på nutiden med friske øjne.

Den enkelte frivillige har brug for at blive udstyret med en række fremtidsfærdigheder, som er enkle og fleksible at bruge, og som giver dem værktøjer til at kunne navigere tidens usikkerheder.

Manualen er udarbejdet med støtte fra Foreningen Velliv med input fra frivillige samt en lang række organisationer, der arbejder med frivillighed. Den tager udgangspunkt i metoder og viden, der traditionelt set har været forbeholdt virksomheder og organisationer.

Med dette projekt har vi kombineret empiri fra frivilligheden med metoder, vi bruger på Institut for Fremtidsforskning, for at give frivillige en værktøjskasse til at navigere fremtiden.

God rejse ind i fremtiden!

Bugge Holm Hansen

Futurist, Institut for Fremtidsforskning

⁴ Se uddrag fra ekspertinterviews i Appendix (kan downloades på cifs.dk/da/fremtids-manual)

⁵ "Hvad består god arbejdslyst af?", Krifa, tinyurl.com/mr2uzeww

Hvorfor denne manual?

“Ændringer skal tilpasses de vilkår, der er. Kreativitet og en positiv indstilling er meget afgørende, når ‘plejer’ ikke eksisterer.” Således svarer én af de adspurgte i spørgeskemaundersøgelsen. En anden tilføjer: “Skab rum til at tænke flere kreative løsninger i stedet for bare at lukke ned.”

At kunne håndtere usikkerhed er en form for livsmestring, som er med til at understøtte og stimulere forestillingsevnen, optimismen og handlekraften. Når vi spørger, hvordan i morgen potentielt kunne se ud, er der ikke noget rigtigt eller forkert svar.

Spørgsmålet er, hvor plausibel, sandsynlig eller ønskværdig den foreslåede fremtid er – og for hvem. Ligeledes kan man spørge sig selv: “Hvilken rolle kan jeg spille for at opnå lige netop denne fremtid?”

Når vi engagerer os i fremtiden, har vi en tendens at planlægge os ud af den eller beskytte os imod den, og derfor reproducerer vi ofte fortiden i nye klæder. Vi skal blive bedre til at skabe rum, hvor vi kan tænke nyt og udfordre vores indgroede verdensforståelse.

Så hvad er det, at du som frivillig skal være opmærksom på, når verden går af lave? Når tingene ikke er, som de plejer – og du skal til at se situationer i et andet lys?

Denne manual er udviklet til at hjælpe dig i de nye situationer, der kan opstå i dit arbejde som frivillig.

Som en af respondenterne svarede til vores spørgeskemaundersøgelse: “Man må gerne stille krav til det sted, hvor man er frivillig. Vær ikke bange for selv at komme med forslag til forbedringer.”

Som mennesker er vi nødt til at forholde os til de forandringer, vi er en del af. Vi skal kunne reflektere over, hvordan vi bedst griber tidens muligheder, samtidig med at vi skal være i stand til at håndtere de udfordringer og risici, som uvilkaarligt følger

med, når der er store usikkerheder, som en pandemi, i samfundet.

Den offentlige samtale om det at være frivillig går sjældent længere ud i fremtiden end nogle få år, og det kan have konsekvenser, hvis vi blot fremskriver de nuværende vilkår i samfundet og regner med, at kurven fortsætter. Vi glemmer ofte at tage højde for andre faktorer og de ting, vi ikke har kontrol over. Ligeledes undervurderer vi ofte de ting, vi ikke ønsker, skal ske.

Dette projekt skal sikre, at den vigtige læring fra coronapandemien ikke går til spilde, og at vi på individplan kan skabe en mere resiliens forståelse af at arbejde med fremtidens usikkerheder.

Værktøjer til at navigere i usikkerheder

I denne manual kan du blive inspireret af en række værktøjer og metoder, så du kan arbejde struktureret med fremtidens mange usikkerheder – både i arbejdet som frivillig og som generel kompetence i livet.

Når vi snakker om at bruge fremtiden ‘strategisk’, handler det ikke kun om at skabe billeder af, hvordan fremtiden vil udfolde sig anderledes end vores nutid. Formålet med fremtidsfærdigheder er, at du lærer at ‘rejse’ ud i fremtiden for at blive klogere på, hvad du skal gøre i nutiden. Det betyder, at du kommer i mål, når du formår at bruge dine nye fremtidsfærdigheder til at træffe vigtige beslutninger i dag!

Sagen er, at vi som mennesker konstant laver små forudsigelser i vores daglige virke, fra de små dagligdagsudfordringer til de større beslutninger i livet. Kort sagt: Vi forudser hele tiden. Men vi har få værktøjer til at hjælpe os med at træffe beslutninger, når vi pludselig står i en situation, som er markant anderledes end tidligere.

I fremtiden ser vi i højere grad os selv som ressourcer, der gerne vil sættes i spil til gavn for os selv og andre. Hos Institutet for Fremtidforskning udforsker vi den flydende forbruger (“liquid consumer”), som både ønsker et bedre mig (“better me”) og

KOM GODT I GANG! SÅDAN BRUGER DU GUIDEN

Du kan bruge manualen på flere måder:

1. Læse den fra start til slut og få det komplette overblik.
2. Dykke ned i de forskellige områder.

6 Se uddrag fra ekspertinterviews i Appendix (kan downloades på cifs.dk/da/fremtids-manual/)

en bedre verden (“better world”). Vi er blevet mere værnende om vores tid – og vil generelt ikke forpligte os til for meget. I stedet sørger vi for at byde ind, hvor behovet er på nuværende tidspunkt. Vi er i bevægelse hen mod at tage mere kontekst-baserede valg, hvor vi ‘flyder’ mellem sammenhænge og livsfaser uden at være fastlåst til demografiske kasser som alder og køn.

Den store generationsudfordring

En anden trend som afspejles i frivilligheden er en generationskløft i mindsettet omkring det at være frivillig. Som nærværende arbejde viser, så har de yngre generationer – Generation Z og Generation Alpha – langt større forventninger om at gøre en forskel i globale sammenhænge. De yngre generationer er blevet ‘woke’; en betegnelse for at have en øget bevidsthed om uretfærdigheder i samfundet. Ligeledes er bæredygtighed et område, som fylder meget hos de yngre generationer, og generelt forventer de unge frivillige, at de kan være med til at sætte tingene i relief.

“Det moderne menneske ændrer sig og den senmoderne frivillige vil dels gerne have reel medindflydelse. De gider ikke sidde i ledelsen eller bestyrelser med boomere, og de vil hellere løse meningsfyldte projekter end retoriske opgaver.”

Dette er en kommentar fra en af de danske eksperter, som til daglig arbejder med frivillighed, som vi har interviewet i forbindelse med denne manual⁶. Udsagnet understreger det faktum, at vi står i et generationsskifte i frivilligheden, som vil kræve, at mange frivillig-organisationer og -foreninger ændrer sig i løbet af de kommende år.

Fremtidens organisationer bør med fordel bygges på en respekt for den nye generations forventninger og valg. At tilpasse og udvikle såvel aktiviteter og organisation til den nye generation af frivillige.

Organisationerne skal i langt højere grad kæmpe om vores tillid – og sikre vores mentale tryghed, så vi bliver klædt på til at agere efter bedste evne. Og i fremtiden ligger de frivilliges væsentligste kilde til tryghed i færdigheden til at kunne samle enderne. “Menneskelig kapital” og fremtidsfærdigheder bliver derfor altafgørende.

Der findes ikke et quickfix

Det er vigtigt at pointere, at målet med denne manual, dens resultater, værktøjer og metoder ikke er tænkt som et quickfix. Derimod er det en værktøjskasse, som kan give dig en række konkrete færdigheder til at håndtere og navigere i fremtidens usikkerheder i din frivillighed.

Det er klart, at en manual som denne ikke kan stå alene uden ændringer i resten af frivillighedens økosystem, men det kan være startskuddet til en ændret tilgang. I sidste ende er håbet, at den kan være med til at kickstarte en bevægelse, så vi fortsat kan have engagerede frivillige i Danmark.

Styrk dine fremtidsfærdigheder

Kan vi undersøge hvordan fremtiden ser ud?

Det gængse svar er nej, selvfølgelig ikke, for vi kan ikke undersøge noget, som endnu ikke findes.

Eller kan vi?

At undersøge mulige fremtider og måder at forstå dem på kan sammenlignes med historieundervisningen, da hverken fortid eller fremtid teknisk set eksisterer.

I historiefaget underviser vi i epoker, erindringer og de store sammenhænge, som vi gerne vil beholde, samt kulturelle artefakter og traditioner, der videregives fra en generation til den næste. Når det kommer til vores individuelle forestillinger og fælles fortællinger om fremtiden, er vi lige så afhængige af kuraterede historier.

Historierne tager ofte form af narrativer og koncepter, som vi udvinder fra blandt andet medier, forskning, politik, dystopisk og utopisk science fiction, propaganda, popkultur, Hollywood samt forudsigelser fra diverse eksperter. Alle de ting udgør tilsammen en blandet palet af, hvad der kan betegnes som vores fælles 'fremtidsbilleder'.

Fremtiden eksisterer nemlig kun i den slags fysiske, digitale eller mentale 'billeder', og disse har stor indflydelse på, hvordan fremtiden betragtes i nutiden, og dermed også stor indflydelse på, hvordan vi agerer på den. I dagligdagen tales der nogle gange om at 'jinx' noget, altså at italesætte en fremtid der så bliver en selvopfyldende profeti. På samme måde fun-

gerer billederne som pejlemærker i horisonten, som vi bevidst eller ubevidst styrer efter i vores gøren og laden, indtil fremtiden udleveres og bliver til nutid og siden fortid. Nogle af fremtidsbillederne kasseres og erstattes af nye, drevet af håb eller frygt.

Spørgsmålet er, om det kollektive sæt fremtidsbilleder vi har med os, og som vi har planlagt efter indtil nu, hjælper os på vej imod den fremtid, vi ønsker?

Det siges ofte, at historiefortællingerne er skrevet af de sejrende; ønsker vi også, at fremtiden skal skrives af de dominerende aktører, eller foretrækker vi et mangfoldigt væld af fremtidsbilleder, der bredt udtænkes af ungdommen, som jo er aftagere og skaberne af vores fælles fremtid? Hvordan udforsker og udfordrer vi

HVAD ER FREMTIDSFÆRDIGHEDER?

Det er et nyt kompetencebegreb, der er udviklet og defineret af UNESCO.

HVAD HANDLER DET OM?

Om evnen til at forestille sig fremtiden på forskellige måder og vide, hvorfor det er nødvendigt.

HVAD ER DET GODT FOR?

Bevidstgørelse om vores antagelser og bias, så vi kan genoverveje beslutninger og stille nye spørgsmål.

[7 en.unesco.org/future-literacy/about](https://en.unesco.org/future-literacy/about)

oprindelsen af de få og dominante fremtidsbilleder, vi har til rådighed, så nye kan komme til og inspirere nytænkning og nye fællesskaber?

Diskussion og granskning af fremtidsbilleder bør derfor være et vigtigt element for alle organisationer, der vil levere handlenkræftige og reflekterende frivillige med relevante færdigheder, så fremtiden ikke er noget, man får overleveret, men noget der skabes.

Spørgsmålet er, om det kollektive sæt fremtidsbilleder vi har planlagt efter indtil nu, hjælper os på vej imod den fremtid, vi ønsker?

Vi skal have færdighederne til at udfor-

ske og udfordre dominerende fremtidsforestillinger, så der bliver plads til nye, der kan inspirere nytænkning og nye fællesskaber. Ved at være reflekterende og kritisk kan vi hver især være med til at skabe fremtiden i stedet for 'bare' at få den overleveret. Og værktøjet vi skal bruge hertil er *Futures literacy*, det vi på dansk beskriver som fremtidsfærdigheder. Et begreb der er udviklet og defineret af UNESCO⁷. Det handler om evnen til at forestille sig fremtiden på forskellige måder. Dette gør kort sagt en i stand til at se nutiden på nye måder og forestille sig alternative fremtids-scenarier.

Kongstanken fra UNESCO er at fremtidsfærdigheder, ligesom alle andre færdigheder, kan trænes af alle og hjælpe med at udfordre underliggende antagelser og bias, der påvirker den måde, du ser verden på, og dermed de handlinger, du foretager dig.

VI SKAL HAVE FÆRDIGHEDERNE TIL AT UDFORSKE OG UDFORDRE DOMINERENDE FREMTIDSFØRETELLINGER, SÅ DER BLIVER PLADS TIL NYE, DER KAN INSPIRERE NYTÆNKNING OG NYE FÆLLESSKABER.

Hvorfor er det vigtigt?

Vores samfund er gået fra et tidligere fokus på livsmestring eller livsoplysning – med rødder i ideer fra Grundtvig og Løgstrup – til at se mennesker som en ressource, der skal uddannes til os som en ressource der skal tjene arbejdsmarkedet.

Selvom ingen kan forudsige fremtiden, kan et øget fokus på fremtidsfærdigheder skabe perspektiv, nye muligheder, kompetencer og en tilbagevending til fokus på medborgerskab. Netop medborgerskabet er, hvor du står på forreste række, som frivillig. Fremtidsfærdigheder gør det med andre ord lettere for dig at forholde dig kritisk til de fremtidsbilleder, der dominerer.

Fremtidsfærdigheder er som sådan en blanding af livsmestring, dannelse og konkrete færdigheder. De skaber et grundlag, hvorfra du kan forstå det komplekse samspil af de mange faktorer og trends, der sammen kan drive, forsinke, disrupte og divergere fremtiden. Du vil således få en større forståelse for den udvikling, der foregår omkring dig, og hvordan du kan spille en rolle.

FREMTIDSFÆRDIGHEDER ER EN MÅDE, HVORPÅ DU KAN TAGE AFSTAND TIL AFHÆNGIGHEDEN AF SIKKERHED OG STABILITET SAMT ILLUSIONEN OM FORUDSIGELIGHED, DER HERSKER I SAMFUNDET.

Ved at være bevidst om de muligheder, du har, når det kommer til at forestille sig mulige fremtider og handle på dem, og få brugbare tilgange og metoder til at støtte dine fremtidsfærdigheder, kan du aktivt forme og forholde dig til fremtiden.

Usikkerhed er et vilkår i vores verden og i din frivillighed, men det behøver ikke kun at være skræmmende – det indeholder

UNESCO'S DEFINITION AF FREMTIDSFÆRDIGHEDER

Fremtidsfærdigheder er den kompetence, der giver dig mulighed for bedre at forstå fremtidens rolle i det, du ser og gør. At have fremtidsfærdigheder handler om at styrke fantasien, forbedre din evne til at forberede, komme ovenpå igen og opfinde nyt, efterhånden som ændringer sker. Begrebet Fremtidsfærdigheder ("Futures Literacy" på engelsk) bygger videre på ideen om læse- og skrivefærdigheder, fordi det er en færdighed, som alle kan og bør tilegne sig. Og det er en færdighed, der er inden for alles rækkevidde. Vi kan alle blive dygtigere til at bruge fremtiden.

Kilde: UNESCO Futures Literacy / tinyurl.com/rk9xxjmk

også mange muligheder. Det er netop, hvad fremtidsfærdigheder gør dig i stand til at forestille dig, og hvorfor det er så vigtigt.

At tænke på denne måde kan hjælpe dig med at opbygge individuel resiliens – altså at udvikle evnen til at tilpasse dig, håndtere modgang og skabe positive forandringer sammen med andre. Med et resilient mindset kan du håndtere udfordringer og modgang som muligheder for positiv tilpasning og fremgang. Især for dig som frivillig kan det mindske, hvor psykisk hårdt det kan være konstant at skulle forholde sig til nye vilkår, som efterhånden er blevet hverdagskost.

Fremtidsfærdigheder er en måde, hvorpå du kan tage afstand til afhængigheden af sikkerhed og stabilitet samt illusionen om forudsigelighed, der hersker i samfundet.

I stedet kan du lære at bruge usikkerhed om fremtiden som en ressource, der vil gøre dig mere åben over for forandring og dermed gøre dig mere modstandsdygtig i både din frivillighed og i dit privatliv.

ELEMENTER AF FREMTIDSFÆRDIGHEDER

Innovation

Fremtidsfærdigheder gør det lettere at tænke nyt og at udnytte innovation

Fremtidsfærdigheder øger hastigheden, hvormed ændringer opfattes og valgt træffes

Agilitet

Opdagelse

Fremtidsfærdigheder gør det nemmere at opdage og skabe mening i nye tiltag, forandringer og overraskelser

Fremtidsfærdigheder gør forandring lettere, fordi den gør forandring mere forståelig

Fortrolighed

Valgmuligheder

Fremtidsfærdigheder gør det nemmere at tænke alternativt

Fremtidsfærdigheder giver mulighed for at udforske og opfinde nyt, som drager fordel af usikkerhed og kompleksitet

Kompetencer

Ledelse og motivation

Fremtidsfærdigheder spreder initiativ og eksperimenter ud i hele samfundet

Fremtidsfærdigheder omfavner flere forskellige måder at forstå verden omkring os på, herunder bias og kontekstuelle detaljer

Forståelse

Strategi

Fremtidsfærdigheder gør det nemmere at forestille sig forskellige strategiske alternativer

Fremtidsfærdigheder gør det nemmere at tage en mere mangfoldig tilgang til både risiko og usikkerhed

Resiliens

Kilde: UNESCO Futures Literacy

Forstå dit fremtidssyn

Et godt sted at starte er at forstå dit fremtidssyn, og hvordan du selv forholder dig til fremtiden. Det første skridt i at navigere i en usikker fremtid er nemlig at anerkende, hvordan du selv forstår og bruger fremtiden. Denne guide på 5 steps kan hjælpe med at sætte dit fremtidssyn i perspektiv!

STEP 1 Hvilken type er du?

8 Spørgsmålene bygger på artiklen "How futures literate are you?: Exploratory research on how to operationalize and measure futures literacy." (2018). Past oriented, present, future oriented af Anke de Boer, Carina Wiekens og Loes Damhof.

Hvordan er dit forhold til fremtiden? Er du typen, der tænker meget over, hvad der kommer til at ske (på både godt og ondt), og hvordan det kommer til at påvirke dit liv? Eller undgår du at tænke for meget på fremtiden, fordi usikkerhederne bare leder til bekymring? Eller måske er du typen, der føler dig så selvsikker, at fremtiden ikke bekymrer dig?

Vi har lavet en kort og enkel quiz, der skal sætte i gang i din tankeproces om, hvordan du opfatter fremtiden.

Disclaimer: Quizzen er hverken seriøs eller videnskabelig, men er ment som en lettilgængelig guide til at blive mere bevidst om din tilgang til fremtiden®.

A: Når fremtiden ser usikker ud, så er jeg typen der...

1. ...**trækker på værktøjer**, der har fungeret for mig tidligere. Hvordan jeg tidligere har håndteret lignende situationer danner grundlag for, hvordan jeg går til værks.
2. ...**ikke rigtig planlægger** for fremtiden. Jeg tager tingene, som de kommer. Nogle gange gør det, at jeg ikke rigtig har en plan, men jeg vil bare helst ikke tænke for meget over det.
3. ...**synes, at en usikker fremtid giver nye muligheder**, som jeg kan være en del af. Selv om det ikke altid er ønskelige fremtidsudsigter, finder jeg det spændende, og jeg bruger mulige scenarier til at guide mit liv nu.

B: Når jeg prøver at skabe et mentalt billede af mig selv i fremtiden, synes jeg, at ...

1. ...**der er en stor afstand mellem mig lige nu og mig i fremtiden**. Jeg har svært ved at visualisere mig selv og

det samfund, som vil være omkring mig i fremtiden.

2. ...**jeg kan forestille mig selv i fremtiden**, men jeg føler, at det bare er en kopi af mig selv lige nu. Jeg har svært ved at forestille mig, hvordan mine tanker og holdninger kommer til at ændre sig.
3. ...**jeg kan forestille mig selv i situationer i fremtiden**. I disse situationer er jeg i stand til at tage hensyn til, hvordan samfundet omkring mig kan have ændret mine holdninger og tanker.

C: Jeg vil beskrive mig selv som en person, der...

1. ...**opfatter usikkerhed** som en negativ oplevelse. Selv om jeg forstår, at forandringer til en vis grad er uundgåelige, føler jeg mig godt tilpas i de rutiner, det liv og de traditioner, jeg kender.
2. ...**normalt ikke forudser** forandringer, når de er usikre, og jeg tilpasser mig normalt til de forhold, der opstår enten af nødvendighed eller ønske, men først efter forandringerne er sket.
3. ...**ser usikkerhed** på en positiv måde. For mig er usikkerhed ensbetydende med et uendeligt antal af nye muligheder, og jeg synes, det er spændende at skulle navigere i fremtiden, samtidig med at jeg skaber den.

Du får din score ved at lægge tallene sammen for hvert spørgsmål, du har valgt!

1-3 point: Du er fortidsorienteret
4-7 point: Du er nutidsorienteret
8-9 point: Du er allerede fremtidsorienteret!

STEP 2

Har du bias med i rygsækken?

Vi håber, vi har vækket din interesse for, hvordan vi kan bruge fremtiden til at navigere i usikkerhed. Men selv om du scorede højt i fremtidsorientering, er den menneskelige psyke i modstrid med denne proces. Vi bærer nemlig alle på kognitive bias, såkaldte 'systematiske fejl' i vores tænkning. De fører til irrationelle konklusioner om verden omkring os, slører vores forventninger om og dermed handling på fremtiden. At være bevidst om de forskellige typer bias, og hvordan de påvirker den måde, du interagerer med verden på, er et afgørende skridt i retning af at styrke dine fremtidsfærdigheder.

Nedenfor har vi udvalgt fem af de mest almindelige kognitive bias, som vi mener er relevante for frivillige.

1. Status quo bias

Det er svært at ændre en allerede etableret opførsel. Vi kender alle til at hænge mere fast i det, der allerede er, end det som er uforudsigeligt, og vi ikke kender endnu. Dette kaldes status quo tendensen: en kognitiv bias, hvor vi foretrækker, at vores miljø, samfund, og liv forbliver, som de allerede er.

Måske har du en god årsag til at blive holde fast i det, som allerede eksisterer. Hvorfor ændre på noget, som fungerer? Hvorfor springe ud i usikkerhed, hvis du al-

lerede har investeret tid, penge eller ressourcer i at få tingene til at være, som de er nu? Selv om der er mange gode grunde til ikke at kaste sig ud i beslutninger, der fører dig ud i fremtiden, kan du stadig have denne bias. Det er vigtigt at være opmærksom for den, fordi uanset om du er klar over det eller ej, lever du dit liv i en konstant beslutningsproces, og alle disse beslutninger har en afgørende betydning for din (og vores) fremtid.

2. Optimismebias

Psykologiske studier viser, at de fleste ser sig en positiv fremtid for dem selv – i hvert fald i højere grad end at forestille sig negative scenarier. Smil og glæde, fester og ferier, er det, der indgår i din opfattelse af fremtiden. Derimod er din fremtidsfantasi ikke lige så pålidelig, når skænderier, uoverensstemmelser eller økonomiske kriser skal tages i betragtning. Generelt, betragter vi os selv og vores rolle i fremtiden med en bobbel rundt om os, hvor vi er mindre udsat for negative oplevelser end andre omkring os.

Denne bias er naturlig – det er svært for os at undgå vores førstepersonsopfattelse af verden, hvor vores oplevelser og holdninger føles vigtigere og mere håndgribelige end andres. Men bare fordi den er naturlig, betyder ikke, at den er ønsk-

værdig. Din optimismebias kan resultere i, at du bliver endnu mere påvirket af uforudsete situationer med negative konsekvenser, og at du undervurderer andres holdninger, idéer og meninger i forhold til dine egne.

3. Tilgængelighedsbias

I tilfælde af denne bias har vi en tendens til at bruge de oplysninger, som vi lige har til rådighed, i stedet for de oplysninger, som er mest relevante. I forbindelse med en usikker fremtid betyder det en tendens til at prioritere de begivenheder,

der er opstået for nylig som dikterende for, hvordan du styrer mod fremtiden, og måske at ignorere bredere samfundstendenser, der tyder på noget andet.

Selv om det er lettere sagt end gjort at fjerne den stærke følelsesmæssige forbindelse til nyheder og begivenheder, som lige er sket, er det nødvendigt at fokusere på bredden og relevansen af information og ikke kun på aktualitet, når der skal tages vigtige beslutninger.

Mulig relevans for dit forhold til frivilligt arbejde er din holdning til den information, du modtager fra din organisation, medlemmer eller andre frivillige. Hvis der skal træffes beslutninger, fordi der opstår en

uventet situation – som det var tilfældet i en global pandemi med alt, hvad den indebærer – så prøv at evaluere de oplysninger, der meddeles, i stedet for at tage dem for givet. Gør andre organisationer og frivillige det samme? Gør nogle det måske bedre?

4. Informationsbias

Dette bias refererer til, at vi ofte antager, at det at have mere information om et emne vil føre os til a) bedre informerede beslutninger eller b) en lettere beslutningsproces uden at overveje kilden til informationen, og hvorvidt den dækker området fra forskellige vinkler.

Ligeledes henviser vi ofte til eksperter, når vi ønsker, at der bliver truffet fornuftige vurderinger, men tager ofte ikke hensyn til, hvem eksperterne er, da de primært skal fungere som en bekræftelse for vores konklusion.

Under nedlukningerne har de fleste frivillige været afhængige af, at andre videregiver information og retningslinjer for, hvordan man skal agere. For dig som frivillig kom dette sandsynligvis fra de organisationer, du er en del af, eller fra offentlige myndigheder. Selvom det er nyttigt at have konkrete retningslinjer at følge, kunne det også ses som en del af dit initiativ at overveje, hvordan frivilligt arbejde skal udvikle sig gennem usikkerheder såsom en pandemi, og minde dig selv om, at dit eget personlige synspunkt kan være lige så vigtigt som eksperternes.

Men hvad med fremtiden for frivilligt arbejde specifikt? Hvilke antagelser har du, som måske påvirker dit syn på fremtiden? Eller for at sige det endnu mere direkte: Hvordan ser du fremtiden for frivilligt arbejde i Danmark?

Her er vi kommet med et par spørgsmål, som kan inspirere dig til at reflektere over, hvilke antagelser du kan have om frivilligt arbejde ud fra informationsbias:

- Tror du, at teknologien brugt under nedlukningerne, f.eks. videoopkald, onlinemøder, facebookgrupper osv. fortsat vil blive brugt i samme grad, når pandemien er faldet til ro, eller tror du, at du vil se en hastigt stigende mængde online-teknologi blive brugt i din organisation?
- Mener du, at frivilligheden i Danmark før Covid-19 var i en eftertragtet tilstand, eller har pandemien (på trods af dens umiddelbare negative konsekvenser) givet frivilligheden i Danmark en ny energi?
- Tror du, at nutidens unge vil have samme syn på frivillighed, som de ældre har, når de selv bliver ældre?

KEND DINE KOGNITIVE BIASER!

FORANDRING ER DÅRLIGT

[Status quo bias]

JEG BENYTTER KUN DEN VIDEN, JEG HAR TILGÆNGELIG NU OG HER

[Tilgængelighedsbias]

NÅR VIDEN UKRITISK BRUGES TIL BEKRÆFTELSE

[Informationsbias]

DENNE IDE ER SÅ GOD, AT DEN UMULIGT KAN FEJLE!

[Optimismebias]

HVOR BEKVEMT, AT VI ALLE MENER DET SAMME

[Gruppetænkning]

5. Gruppetænkning

Gruppetænkning er defineret ved tendensen til, at mennesker i små, koncentrerede grupper kommer til de samme konklusioner, enten på grund af manglende diversitet i alternative meninger og synspunkter, eller fordi man har en tendens til at undgå konfronterende overbevisninger, der kan gå ud over gruppens sammenhængskraft.

Gruppetænkning er også tæt forbundet med bekræftelsesbias; hvis vi kun omgiver os med én gruppe mennesker, som vi er en del af, bliver vores egne meninger løbende forstærket af gruppen.

Fori langt de fleste af os lever vi i en verden, hvor det ikke kun er beslutningerne fra én gruppe, som påvirker os, men også større samfundsmæssige og økonomiske tendenser på globalt plan. Det er vigtigt, at vi undgår gruppetænkning, hvis vi vil være forberedte på nogle af de usikkerheder, som påvirker os i fremtiden. Det er nemt at blive enige i en gruppe om, at "jamen, så gør vi bare dette" uden at udfordre, om der måske kunne være andre, bedre løsninger.

STEP 3

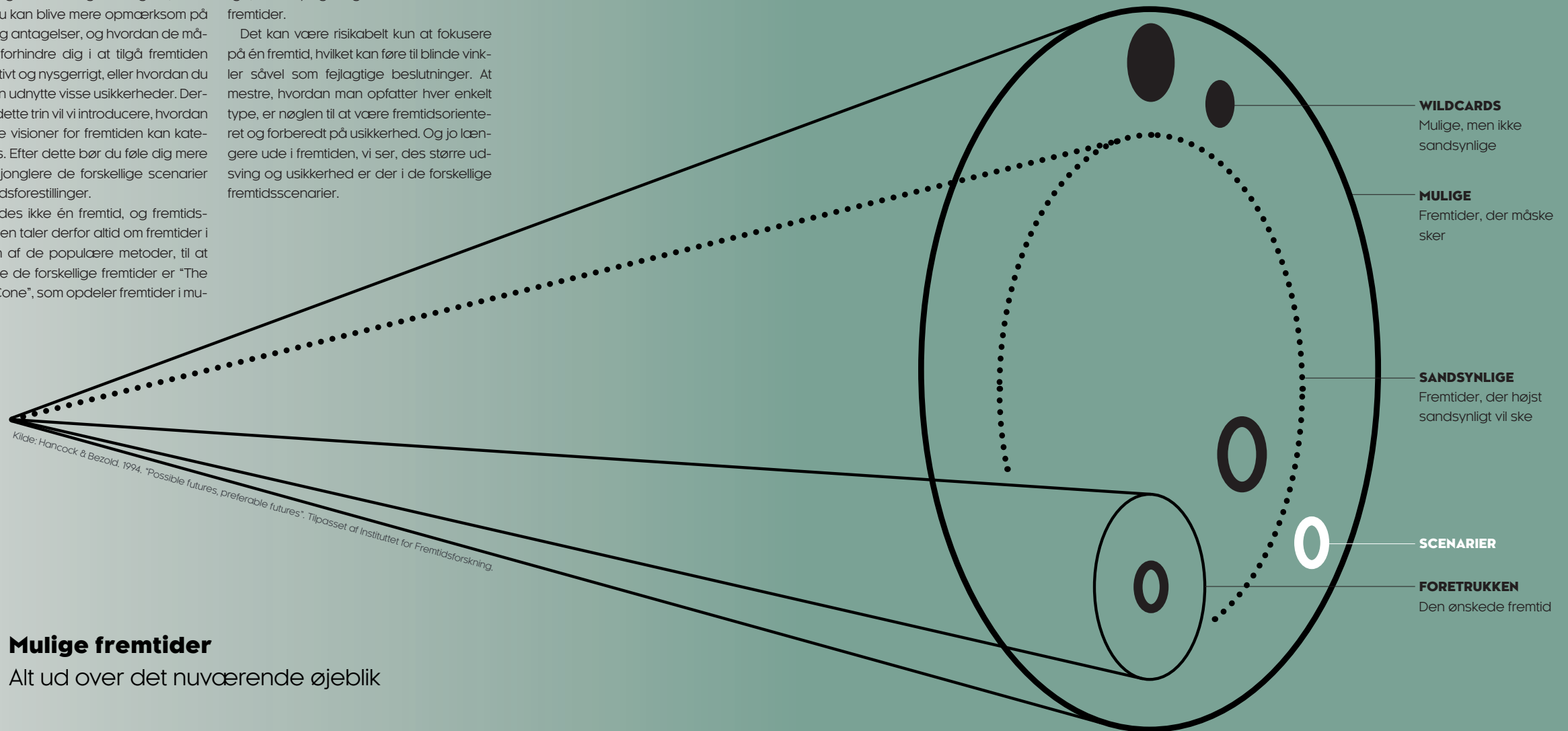
De mange mulige fremtider

I de forrige trin har vi gennemgået, hvordan du kan blive mere opmærksom på bias og antagelser, og hvordan de måske kan forhindre dig i at tilgå fremtiden eksplorativt og nysgerrigt, eller hvordan du bedst kan udnytte visse usikkerheder. Derfor vil vi i dette trin vil vi introducere, hvordan forskellige visioner for fremtiden kan kategoriseres. Efter dette bør du føle dig mere tryk i at jonglere de forskellige scenarier og fremtidsforestillinger.

Der findes ikke én fremtid, og fremtidsforskningen taler derfor altid om fremtider i flertal. En af de populære metoder, til at italesætte de forskellige fremtider er "The Futures Cone", som opdeler fremtider i mu-

lige, sandsynlige og endda i foretrukne fremtider.

Det kan være risikabelt kun at fokusere på én fremtid, hvilket kan føre til blinde vinkler såvel som fejlagtige beslutninger. At mestre, hvordan man opfatter hver enkelt type, er nøglen til at være fremtidsorienteret og forberedt på usikkerhed. Og jo længere ude i fremtiden, vi ser, des større udsving og usikkerhed er der i de forskellige fremtidsscenarioer.

Mulige fremtider

Alt ud over det nuværende øjeblik

NU

TID

STEP 4

Vær bevidst om langsigtede handlinger

Dette trin har til formål at gøre dig mere bevidst om på forskellen mellem kort- og langsigtede konsekvenser.

De fleste har en tendens til at overvurdere, hvad vi kan opnå i løbet af det næste år, men samtidig undervurdere det, vi kan gøre på ti år.

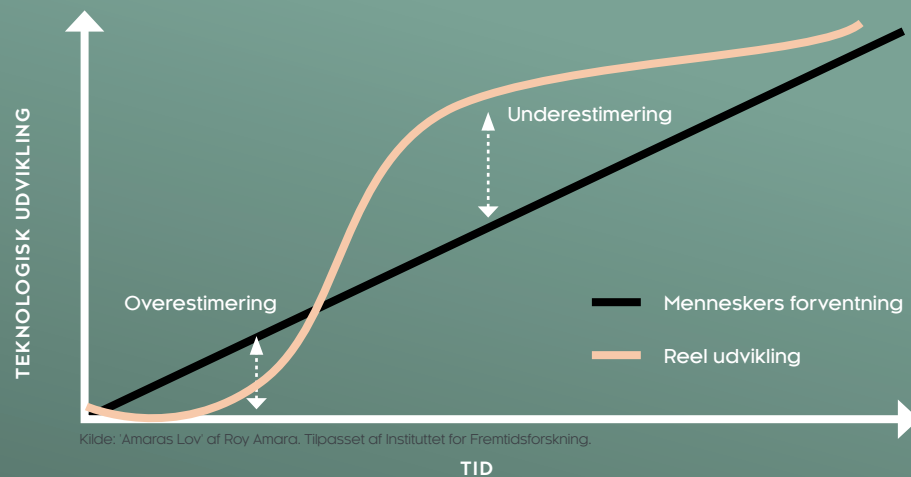
Det er ligeledes tilfældet, når man f.eks. ser på udviklingen inden for teknologi, hvilket illustreres godt i 'Amaras Lov' (se illustration nedenunder): Vi har nemlig en tendens til at overvurdere udviklingen af teknologi på kort sigt og undervurdere den på lang sigt. Ligeledes overvurdere vi, hvad vi kan gøre på et år sammenlignet med ti år.

Pointen er, at når man arbejder med fremtiden, kan det være farligt kun at tænke kortsigtet. Tager du handlinger, der har

effekt på den lange bane, eller handler det mere om her-og-nu løsninger?

Dette handler ikke om at være fortaler for at tage større risici. I stedet handler det om, hvorvidt du tillader dig selv at træffe valg, som måske kun har en lille effekt nu, men som kan have større, livsændrende effekter i fremtiden.

Som frivillig er dette koncept nok ikke nyt for dig. Inden for frivilligt arbejde ofrer du blandt andet belønninger og kortsigtede effekter, såsom løn, for den "bevidsthed", at du gavner samfundet. Arbejde, der for mange kun er meningsfuldt, hvis personen, der udfører det, kan forstå forholdet mellem deres frivillige handlinger og en andens lykke. Dette forhold gør prioriteringen af de abstrakte, men væsentlige, effekter af langsigtede fremtider vigtigt.

STEP 5

Kend de megatrends, der former vores fremtid

Vi lever i et samfund, der er mere komplekst og globalt end nogensinde før. Bare det at forstå vores nutid er krævende i sig selv, så det kan virke som noget af en mundfuld at forstå verden i et fremtidsperspektiv. Derfor arbejder Institutet for Fremtidsforskning med megatrends, som skal forstås som langsigtede tendenser, der påvirker vores samfund globalt og har en levetid på mindst 10-15 år.

For dig som frivillig kan du bruge vores megatrend-katalog som inspirationskilde til at anskue fremtiden, nu hvor du er opmærksom på dine egne antagelser og fremtidssyn.

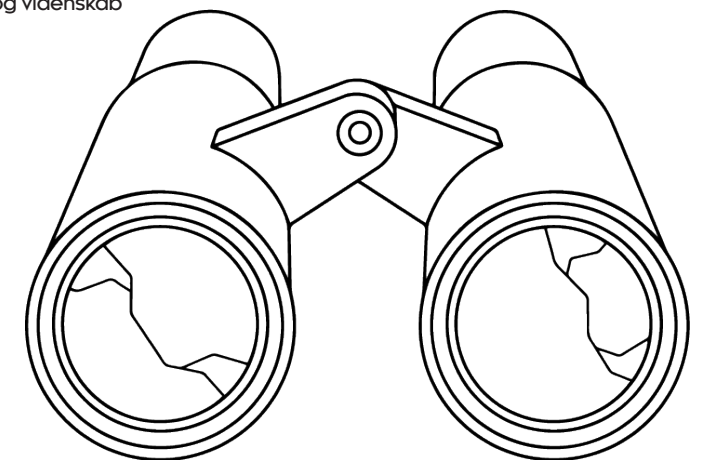
IFF's megatrend-katalog består af i alt 15 megatrends fordelt over 4 områder:

1. Mennesker og samfund
2. Verden
3. Teknologi og videnskab
4. Økonomi

At have overblik over megatrends kan hjælpe med at forberede dig på fremtiden og med at stille nogle af de større spørgsmål om, hvor vi bevæger os hen:

- Hvilke behov er der inden for det, du arbejder med?
- Hvordan ser forbrugerne ud?
- Hvordan ser samfundet ud?

Selvom megatrends viser en retning mod forventede udviklinger, kan man ikke forvente, at udviklingen sker lineært, og det er især i sammenkoblingen og mønstrene mellem megatrends, at fremtiden skabes.

15 MEGATRENDS

MENNESKER OG SAMFUND

En aldrende verden

Kombinationen af forlænget levetid, forbedret sundhed i alderdommen og faldende fødselsrater er årsagen til den aldrende befolkning. Som verden ældes, vil samfund forandres og nye forbrugsmønstre vil opstå.

Individualisering og frigørelse

Netværker af frigjorte individer former i højere grad nye fællesskaber både i den fysiske og digitale verden, hvilket giver anledning til en pluralisering af måder at leve og arbejde på.

Sundhed i fokus

Med en bedre forståelse af hvordan genetik og livsstil påvirker sundhed – kombineret med nye teknologier, der muliggør en mere præventiv frem for reaktiv tilgang til sundhed – kan vi komme til at se en større personlig tilpasning af sundhed i fremtiden.

Urbanisering

Byområderne bliver større, mere komplekse og indbyrdes forbundne. Det er desuden i byerne, at dette århundredes globale udfordringer skal løses.

VERDEN

Globalisering

Verden vokser tættere sammen. Med globaliseringen følger både muligheder og trusler, og regionale udfordringer bliver hastigt globale i omfang.

Befolkningstilvækst

Verdens befolkning vil vokse eksplosivt i løbet af det 21. århundrede og forventes ifølge FN at nå sit højdepunkt på 11 milliarder i 2100.

Klimaforandringer og bæredygtighed

Klimaforandringer indebærer store risici for både kulturer og økosystemer. Med ønsket om bæredygtighed tilstræber man en gensidig symbiose mellem miljøet og menneskelig aktivitet.

TEKNOLOGI OG VIDENSKAB

Kunstig intelligens og automatisering

Fremskridt inden for kunstig intelligens (AI) og robotteknologi vil ikke kun komme til at ændre måden, vi arbejder på i fremtiden, men også måden vi bor, lærer og underholdes på.

Bioteknologisk revolution

Bioteknologi vil sandsynligvis blive lige så vigtigt i det næste halve århundrede, som computere har været i det sidste halve. Med bioteknologi følger evnen til at manipulere gener, skabe nye livsformer og forbinde menneske og maskine i en hidtil uset udstrækning.

Øget forbundethed

Antallet af internetforbundne elektroniske enheder i verden er meget større end antallet af mennesker. Disse enheder hjælper med at forbedre kvaliteten af de produkter og tjenester, vi benytter, men giver samtidig anledning til spørgsmål i forbindelse med tab af privatliv og misbrug af personfølsomt data.

Videnskabelige fremskridt

Nye materialer, energikilder og forbedrede produktionsprocesser og designs vil ændre vores liv i de kommende årtier og spille en vigtig rolle i bekæmpelsen af klimaforandringer og miljødelæggelse.

ØKONOMI

Netværksøkonomi

Den igangværende digitalisering af samfundet giver anledning til nye peer-to-peer processer og værdiskabelse i decentraliserede netværk, der beror sig på samarbejde og flade strukturer, og som opererer både på et lokalt og globalt plan.

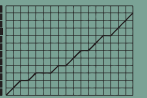
Serviceøkonomi

Serviceøkonomiens udvikling indebærer platformøkonomiens fremmarch og en stigende "servitisation" – nedbrydningen af den gamle opdeling mellem produkter og tjenester, som i stigende grad bliver erstattet af et produkt/tjeneste-spektrum, hvor virksomheder og forbrugere kan nyde godt af løsninger, der kombinerer de to.

Økonomisk vækst

De fleste nulevende individer er markant bedre økonomisk stillet end deres forfædre. Selvom de historiske fordele ved økonomisk vækst er tydelige, er fremtidens udviklingskurs stadig mere usikker.

Formuekoncentration

Selvom den globale ulighed landene imellem er faldet, er indkomst- og formueuligheden steget i store dele af verden, hvor mere og mere rigdom koncentrerer sig i hænderne på de få.

Fremtids-hacks

10 øvelser til at træne din fremtidsmuskel som frivillig

At træne dine fremtidsfærdigheder handler om at blive bevidst om dit fremtidssyn, at være bevidst om de forandringer, der sker rundt om dig, og gå de mulige fremtider eksplorativt i møde. Som frivillig er du nemlig en aktiv del af løsningen i det danske samfund – og det skal du forhåbentlig også være i fremtiden.

Som du forhåbentlig kan læse ud fra denne manual, handler det ikke om, at du kommer til at kunne forudsige, hvad der kommer til at ske. De værktøjer, vi præsenterer her, handler mere om at hjælpe dig med at skifte dit mindset til at være forberedt og have værktøjerne til at navigere i usikkerheder.

Ligesom en muskel, skal fremtidsfærdigheder trænes. Men man får ikke store muskler på én dag – og fremtidsmusklen tager tid at træne. Det har vi gjort nemmere for dig ved at introducere en række fremtids-hacks, som kan give dig nye værktøjer til at imødegå forandringer i dit arbejde som frivillig.

HVAD ER ET FREMTIDS-HACK?

Fremtids-hacks er små simple øvelser, som kan hjælpe dig med at træne dine fremtidsfærdigheder og være med til at gøre fremtiden mere tilgængelig.

Pointen er, at vi aktivt kan træne vores fantasi og forståelse om fremtiden som en muskel, der hjælper os med at udfordre de underliggende antagelser og bias, der definerer vores verdensbillede og styrer vores handlinger.

Kort sagt: Små tips til at træne din fremtidsmuskel så du kan handle på fremtiden – nu.

FREMTIDS-HACK 1: Tør du udfordre fremtiden?

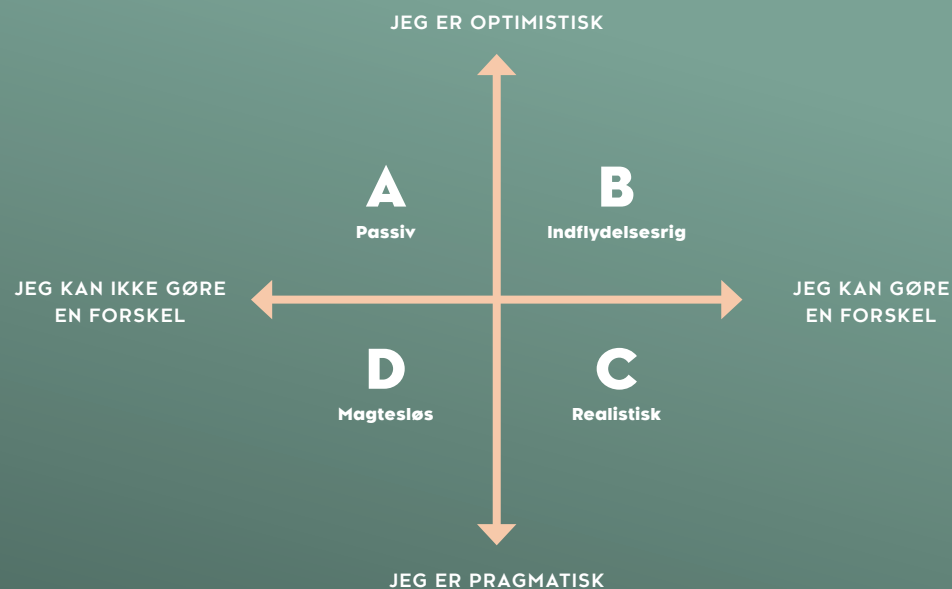
Stil dig selv følgende spørgsmål:

Tror jeg på, at verden bliver bedre eller værre i løbet af det næste årti?

I hvilken grad føler jeg mig i stand til personligt at kunne påvirke fremtiden?

Hvor står jeg henne i nedenstående model?

HVOR STÅR DU I FORHOLD TIL FREMTIDEN?

Kilde: The Polak Game af Frederik Lodewijk Polak, "The Image of the Future", 1973

Kilde:
The Polak Game,
tinyurl.com/22cnenza

Hvad

Denne øvelse tager dig igen med ind i fremtiden, men i modsætning til den forrige øvelse handler denne øvelse om, hvor meget du selv er i stand til at påvirke fremtiden!

Den hollandske sociolog og Holocaust-overlever, Frederik Lodewijk Polaks, skrev i 60'erne værket, "The Image of the Future", som præsenterer fire kategorier af tro om fremtiden, delt på to akser: tingene forbedres/forværres; og folk kan/kan ikke gøre noget ved fremtiden.

Afhængigt af hvordan man svarer, vil man falde ind i en af de fire kategorier, som vist i modellen overfor.

A) Passiv: Selvom din vision om fremtiden er positiv; har du en tendens til at være mere observant end en aktivt forandringsagent. Du forventer, at andre foretager handlinger; du tilpasser dig og spiller med.

B) Indflydelsesrig: Du erkender, at tingene er gode og tror på, at de kan blive bedre. Du er sikker på din evne til at handle og skabe en bedre fremtid.

C) Magtesløs: Din opfattelse af det nuværende status quo er negativ, men du føler også, at tingene vil blive værre. Den opfattelse kan få dig til at føle dig fri. Hvis du ikke kan gøre noget, føler du dig ikke ansvarlig, hvis tingene bliver endnu værre.

D) Realistisk: Din fremtidsvision er ikke positiv, men du tror stadig på din evne til at påvirke resultatet. Denne dualitet skaber dog nogle blandede følelser. Du synes, det er værd at prøve, men er ikke sikker på, hvor stor en forskel du kan skabe.

Hvorfor

'The Polak Game' er en måde hvorpå du kan adressere dine fremtidsbilleder.

Ideen er, at som du styrker dine fremtidsfærdigheder, kan du flytte dig fra at være magtesløs til at skabe indflydelse.

FREMTIDS-HACK 2: Fremtidstrekanten

Hvad

Forandring foregår aldrig i en lineær bevægelse og kan ikke forstås blot ved at se på fremtidige trends eller erfaringer fra tidligere. Inden for fremtidsforskning taler vi om den magtkamp, der konstant foregår mellem såkaldte "drivers" og "blockers" i en trend – dvs. potentielt afgørende faktorer som enten skubber eller bremser udviklingstendenserne. Mange af disse faktorer kan findes i samspillet mellem fortid, nutid og fremtid.

Fremtidstrekanten er et værktøj til at udforske tidligere, nuværende og fremtidige implikationer for at finde frem til de mest relevante aspekter af en trend eller en begivenhed. Det er et klassisk værktøj fra fremtidsforskningen, som er med til at give en mere struktureret brainstorm ved at kortlægge de tre dimensioner, der former fremtidige resultater: Skubbet fra nutiden, trækket fra fremtiden og historiens vægt.

Du behøver ikke gå så meget op i, hvad der passer i den enkelte kasse. Det handler mere om at få tankerne igang om, hvad der påvirker de forskellige fremtider.

Hvorfor

- For at forstå forandringsdynamikker som en afspejling af spændingen og samspillet mellem fortid, nutid og fremtid.
- For at anerkende og visualisere den kompleksitet som skaber forandring.
- For at skabe bevidsthed om nye udviklinger og signaler om forandring, som ikke altid er tydelige i nuet.

SKUB FRA NUTIDEN

- Hvilke tendenser påvirker dit liv og dit arbejde som frivillig lige nu (enten lokalt eller et andet sted i verden)?
- Hvad er det, der skubber eller driver forandringerne?
- Hvad er karakteren og hastigheden af disse forandringer?

TRÆK FRA FREMTIDEN

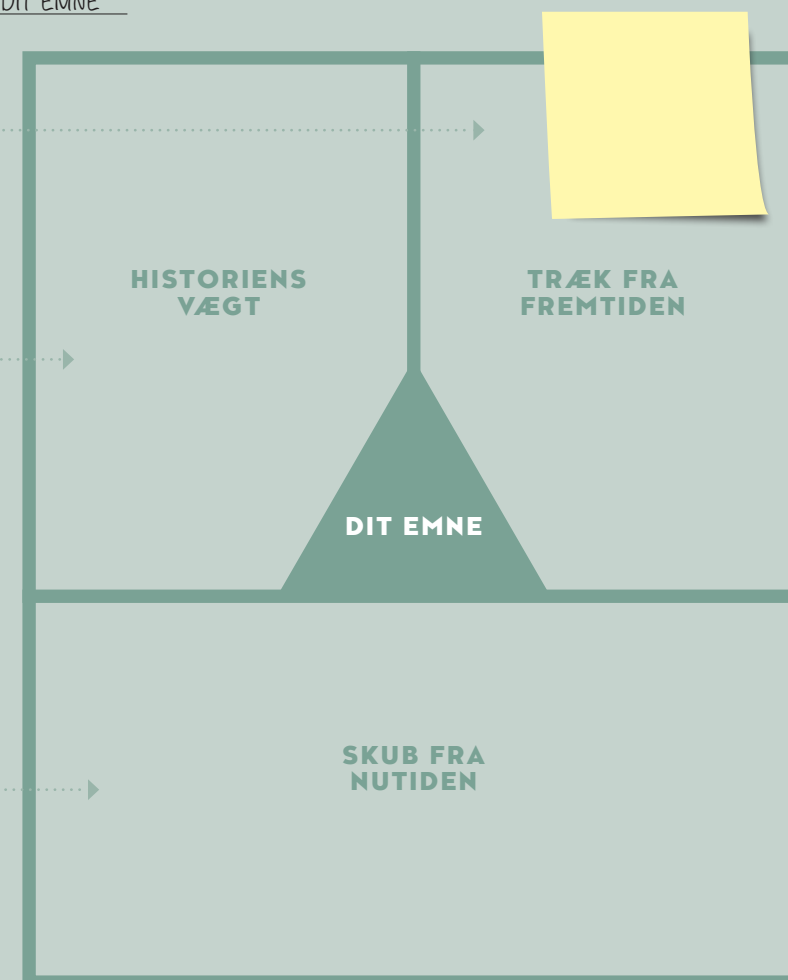
- Hvilke nye udviklinger og signaler om forandring trækker dig mod bestemte fremtider?
- Hvilke spørgsmål bør du stille dig selv om fremtiden?
- Er der konkurrerende billeder eller visioner om fremtiden?

HISTORIENS VÆGT

- Hvad holder dig tilbage eller står i vejen for forandring?
- Hvad er de dybe strukturer, der modstår forandring (f.eks. kulturelle normer og værdier)?
- Hvad er kilder til stabilitet/ustabilitet, der er modstandsdygtige over for forandring?

TIPS TIL BRAINSTORM!

- Vær bevidst om dit fremtidssyn, når du brainstormer (se s. 14 og frem). Det er en god idé at få input fra andre personer med forskellige perspektiver.
- Brug gerne post-it-lapper, som du kan flytte rundt på. Hvis du vil have en digital udgave, kan du med fordel lave brainstormen på et af de mange digitale mind-mapping værktøjer, f.eks. Miro. Her kan du også tegne forbindelserne mellem de forskellige trends.
- Husk at når man laver brainstorm, handler det mere om kvantitet end kvalitet. Derfor er det vigtigt at få så meget som muligt med. Så kan du altid sortere i det bagefter.
- En god måde at få viden og idéer er at søge på internettet. Du kan eksempelvis søge på:
 - Den historiske udvikling inden for DIT EMNE
 - DIT EMNE succeser
 - Innovation af DIT EMNE

Kilde: Institutet for Fremtidsforskning inspireret af Sohail Inayatullah

FREMTIDS-HACK 3: Spot de 'svage' signaler

Hvad

Udgangspunktet for fremtiden er, at vi ikke kan forudsige den, men fremtidsfærdigheder handler i stedet om at kunne læse de signaler og tendenser, der er med til at skabe mulige fremtider.

Hvilke nye teknologier, forretningsmodeller og forbrugsmønstre vil vinde fodfæste ude i horisonten?

Noget, vi som frivillige kan gøre, er at lytte til signaler i nutiden, dvs. lærer os selv at genkende mønstre tidligt og at opbygge mulige, plausible og sandsynlige scenarier, der beskriver implikationerne af disse signaler. Her bør man skelne mellem stærke og svage signaler.

Hvorfor

Som frivillig skal du af gode grunde ofte fokusere på de ting, der skal løses i det daglige. Men vi kan ikke planlægge fremtiden effektivt uden til tider at tænke bredt. Hvis du i dit virke ikke er opmærksom på de svage signaler fra dit felt – også dem der kommer fra tilstødende områder – ser du nemlig kun verden gennem et nøglehul.

Det handler om at opbygge en vane med at lede efter signaler og tendenser, der kan give dig den information, du har brug for. Alt sammen så du kan være på forkant af, hvad der virkelig betyder noget i fremtiden.

HVAD ER SVAGE OG STÆRKE SIGNALER?

Stærke signaler er faktorer, der udfordrer nuværende overbevisninger eller antagelser. Stærke signaler har momentum til at modnes hurtigt. Stærke signaler har indlysende advarselsindikatorer, og man bør som frivillig tage højde for disse snarest muligt.

Svage signaler er de signaler som viser at eksisterende praksis er ved at blive forældet, eller indikerer, at nye tilgange er dukket op. Som sådan er det ikke signaler som direkte eller umiddelbart påvirker dit virke, men fortæller om mulige problemer eller situationer, som man skal have på radaren for at være på forkant.

ØVELSE: AFSLØR FREMTIDENS MULIGHEDSRUM

En god øvelse er at afsøge de forandringssignaler, som du ser i din omverden. Det kan være historier fra jeres brugere, gæster, forældre, sponsorer, medierne eller noget andet konkret, som du fornemmer kan få konsekvenser for fremtiden inden for det område, du arbejder med som frivillig.

Tanken er, at denne liste – og organiseringen af disse i grupper med sammenhænge – kan få os til at tænke over, hvilke interessante muligheder, der kunne eksistere i skæringspunktet mellem forskellige kombinationer af disse signaler.

Øvelsen får dig til at stille spørgsmål som: Er der noget særligt, vi skal være opmærksomme på? Hvilken indsigt, synes jeg, er mest spændende? Hvilke behov virker til at være de mest kritiske i mine øjne? Hvilke slags nye produkter og services kan udfylde disse behov?

FREMTIDS-HACK 4: Fremtidshjulet

Hvad

Fremtidshjulet er en metode til at identificere og bearbejde trends, begivenheder, nye problemer og fremtidige mulige beslutninger.

Det er en måde at organisere tænkning og spørgsmål om fremtiden på – en slags struktureret brainstorming.

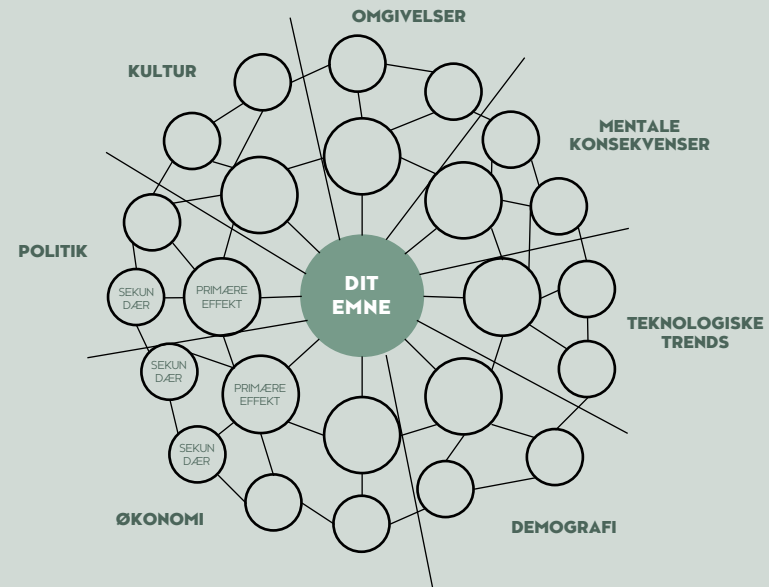
Der findes mange forskellige udgaver af fremtidshjulet, som kan hjælpe med at se en trend fra forskellige perspektiver.

Her har du to forskellige modeller, som giver forskellige fordele, når du gerne vil dykke ned i en trend.

Hvorfor

Metoden bruges primært til at gennemtænke mulige påvirkninger af aktuelle trends eller potentielle fremtidige begivenheder og organisere sine tanker om dem for at skabe alternative scenarier.

Teknikken kan hjælpe med at afsløre komplekse indbyrdes sammenhænge og forhindre såkaldte blinde vinkler eller trends, som man ikke opdager kan påvirke ens projekt eller hverdag.

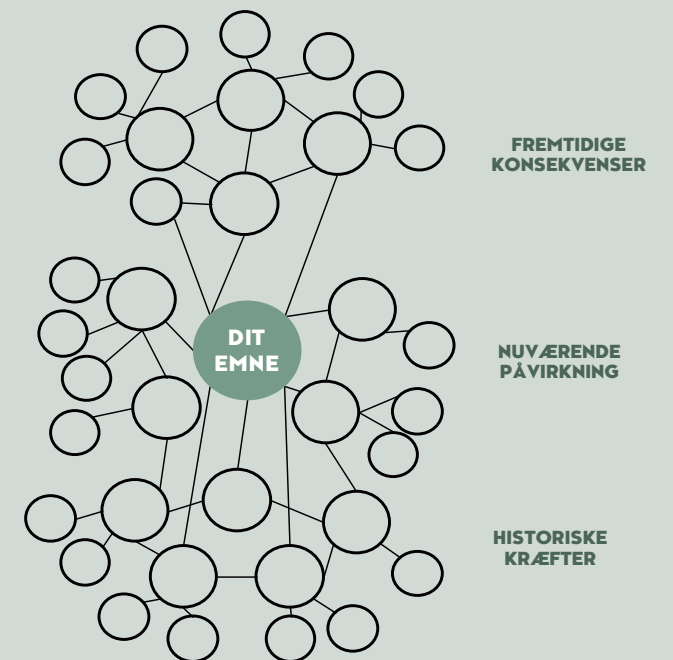

360 graders hjulet

Dette er en metode til at liste de vigtige områder med konsekvens eller påvirkning, der skal overvejes, så du kan sikre, at du ser trends fra et 360-graders perspektiv. Dermed involverer du også eksempelvis de kulturelle, mentale, teknologiske, demografiske, miljømæssige, politiske og økonomiske aspekter. Du kan helt selv vælge, hvilke områder, der er gode at dykke ned i. Denne version hjælper med at sikre en bredere analyse af denne potentielle fremtidige begivenhed.

Fortid-nutid-fremtid

Denne model er en viderebygning på Fremtidstrekanten, hvor du tilføjer de historiske aspekter, nuværende sammenhænge og fremtidige implikationer ind i en struktureret brainstorm. Denne tilgang giver plads til sammenhænge og konsekvenser og er en mere kompleks metode, der kan fange meget af den væsentlige tankegang om en trend eller begivenhed i én model.

FREMTIDS-HACK 5: Sværdet, skjoldet og radaren

Hvad

På et individuelt niveau er resiliens evnen til at tilpasse sig, rejse sig fra modgang og gå sammen med andre om at skabe positive forandringer. Det resiliente mindset hjælper individer med at håndtere udfordringer i deres professionelle og private liv gennem at styre deres personlige modgang, klare fremtidige forandringer med minimale tab, bevare optimismen, øjne muligheder og udvikle de færdigheder, der behøves for at overleve og trives. I det resiliente mindset bliver chok og modgang ikke set som verdens ende, men snarere som muligheder for positiv tilpasning og fremgang.

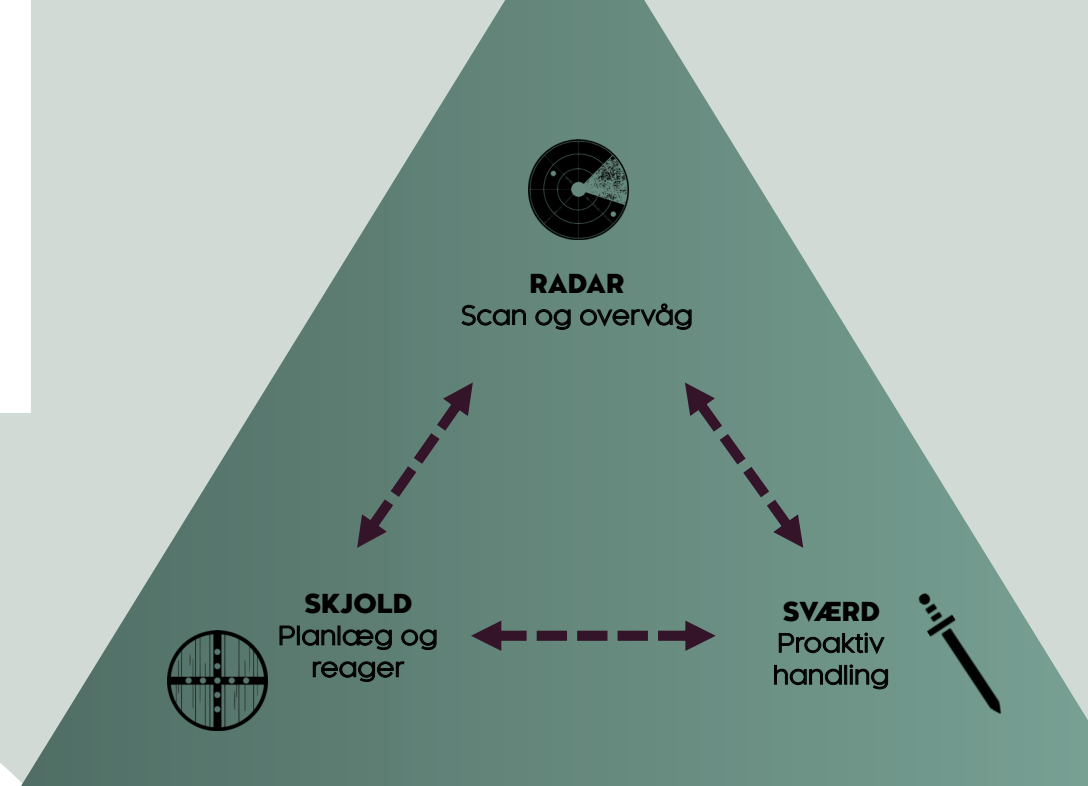
Hvorfor

Du kan gå et usikkert frivilligt stykke arbejde i møde ved at gøre brug af denne tre-enighed:

1. Undersøg (Aktiver din radar)
2. Reager (saml skjoldet op)
3. Tænk nyt (saml sværdet op)

Disse elementer udgør evnen til at lære proaktivt "Proaktiv læring betyder, at man ikke venter på det store signal om, at de store begivenheder sker, som siger: 'Ohøj! Lær! Forandr jer! Lav om på alting! Der er sket noget stort!' For hvis man venter på at det store sker, er man typisk i knibe."⁹

⁹ Bloomberg, J., (september 2014) "Innovation: The Flip side of Resilience", Forbes, www.onforb.es/1RSJtes

OPSKRIFTEN

– SÅDAN BLIVER DU MERE RESILIENT

At være resilient handler om evnen til at planlægge og tilpasse sig. For at være mere resilient, skal du arbejde på at have:

EN RADAR

– EVNEN TIL AT OPDAGE TIDLIGE ADVARSELSSLAMPER OG FORESTILLE SIG ALTERNATIVER

En 'radar' i form af fremtidsforskning / foresight-processer.

ET SKJOLD

– EVNEN TIL AT PLANLÆGGE OG REAGERE

Et 'skjold' til at håndtere uventede begivenheder – uanset om de kommer fra naturlige eller markeds-mæssige forstyrrelser.

ET SVÆRD

– EVNEN TIL AT VÆRE PROAKTIV

Et 'sværd' til hele tiden at udvikle nye produkter, tjenester og kapaciteter som vil sikre jer fremtidige konkurrencefordele.

FREMTIDS-HACK 6: **Backcasting**

Hvad

Backcasting er en planlægningsmetode, der starter med at definere en ønskværdig fremtid og derefter arbejder baglæns for at identificere forskellige elementer som events, gennembrud, lovgivning, samt trends og udviklinger, der forbinder den specifikke fremtid med nutiden.

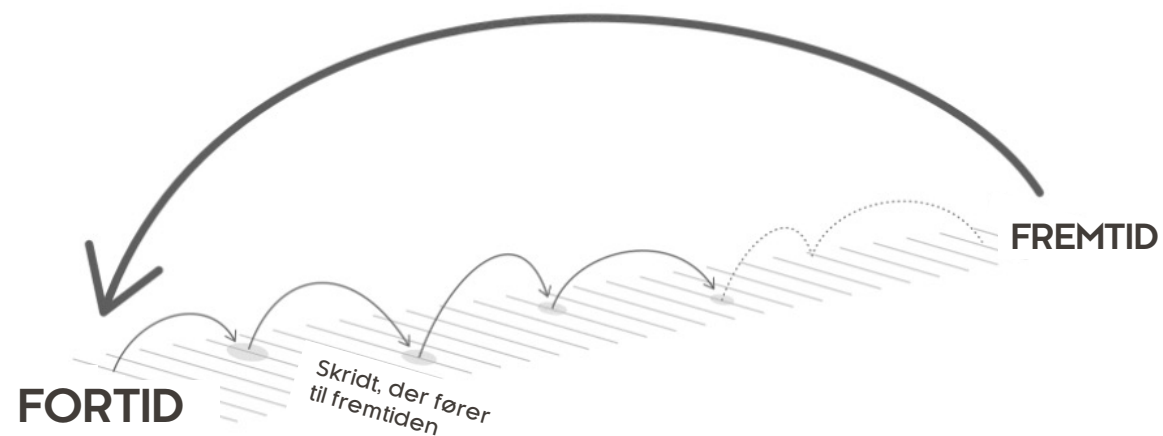
Hvorfor

Backcasting er en effektiv måde at forbinde og italesætte en mulig fremtid med nutiden og identificere, hvad der skal gøres for at levere den. Hvis du har identificeret mulige fremtider – eller en foretrukken fremtid – f.eks. gennem brugen af din fremtidsfærdigheder, kan

backcasting bruges til at italesætte de skridt, der potentielt vil gøre denne fremtid til virkelighed.

Et særligt fokus for backcasting er at identificere, hvad der ligger inden for ens egen kontrol og derfor kan styres, og hvad der ligger uden for ens kontrol og derfor skal overvåges. Overvej også om/hvordan du kan påvirke ændringer eller begivenheder uden for din kontrol. Hvem eller hvad har kontrol, og hvad kan du gøre for at støtte dem eller den fremtid, du søger?

Alternativt kan backcasting bruges til at bestemme, hvilke serier af hændelser, der kan føre til et uønsket scenarie, og hvilke skridt der kan tages for at undgå et sådant scenario eller afbøde konsekvenserne.

FREMTIDS-HACK 7: At udforske og sondre nyt

Hvad

At træne sine fremtidsfærdigheder handler især om **måden**, du bruger fremtiden. Der er grundlæggende tre tilgange til at imødekomme fremtiden.

1) Planlægning og optimering

Handler om udvikling eller forbedring af eksisterende systemer eller praksis, uanset om det er et bryllup, opgradering af din bil, hjemmekontoret eller organisationens post-Covid-19-strategi.

2) Forberedelse

Handler om aktivering af beredskabet og beskyttelse imod det uforudsete. Målet er ikke at optimere, men at være forberedt på de ting, der opstår; uanset om det er jordskælv, klimasikring eller nabo-krig.

3) At udforske og sondre nyt

Handler om at engagere sig i nye fremtider og udforske nye systemer, vi ikke har forestillet os endnu; eksempelvis behov fra fremtidens generationer.

Disse tre tilgange er lige vigtige, men der er en tendens til, at energien ofte bliver brugt på planlægning og optimering samt forberedelse, hvorimod vi vil argumentere for vigtigheden af at få mere fokus på at udforske og sondre nyt. For det er især det sidste punkt, der skal trænes, hvis man gerne vil have trænet sin fremtidsmuskel.

I forbindelse med COVID-19 har mange frivillige været nødt til at planlægge sig ud af udfordringerne og optimere gennem tilpasning til nye processer. Mens vi gør dette, bør vi også tage et skridt tilbage og lede efter nye fænomener, der måske ikke giver mening lige nu, men som på sigt kan gøre underværker.

Pointen er, at hvis vi undlader at udforske og sondre nyt, kan vi risikere at hænge fast i uhensigtsmæssige situationer. I stedet bør vi være åbne for andre uforudsete muligheder.

Hvorfor

Der er et behov for, at du udfordrer dine grundlæggende antagelser, som du normalt per automatik benytter til at tage stilling til fremtiden. Dette er en øvelse i ikke 'blot' at forlænge fortiden med brædder uden at have taget stilling til mulighederne og de mulige fremtider.

Ofte bliver beslutninger draget ud fra det, vi allerede kender, som derfor føles som den nemmeste og bedste løsning. Men man kan ende i et quickfix, som måske på den korte bane virker produktivt, men som ikke tager hensyn til konsekvenserne på den længere bane.

MÅDER VI FORESTILLER OS FREMTIDEN PÅ

'anticipatory systems'

PLANLÆGNING OG OPTIMERING

Udvikling eller forbedring af noget eksisterende

FORBEREDELSE

Forberedelse mod noget, som kunne ske

AT UDFORSKE OG SONDRER NYT

Nye fremtider

Dominerende tendens til at reproducere fortiden
Ofte frygtbetonet

Underudviklet
Ofte håbsbetonet

Kilde: Transforming the Future: Anticipation in the 21st Century, Riel Miller, Head of Futures Literacy, UNESCO, 2018 (Tilpasset af Institut for Fremtidforskning, 2022)

Udforskning af de digitale muligheder

En af de tendenser, som har påvirket os de sidste mange år, er digitaliseringen, der viste sig at blive en nødvendighed for, at mange frivillige kunne blive ved med at være der for dem, de hjælper som frivillige.

Digitalisering er en af de megatrends, som har været en del af vores liv i mange år og som kun ser ud til at blive en større del af vores hverdag i fremtiden. Den kommer til at spille en stor rolle i fremtidens frivillighed.

De digitale løsninger som Facebookgrupper, live events og zoom-møder har uden tvivl været en del af løsningen for rigtig mange, selvom der også har været en eks-

trem mættethed af, at alting skal foregå digital. For nogle har det i stedet været bevægelsen hen mod mindre grupper, gåture og små fysiske events, der har været løsningen.

Men hvordan navigerer du fremadrettet i de forskellige mulighedsrum? Hvilke tiltag skal du være opmærksom på?

Det er en balancegang at tage valg i den digitale tidsalder. Hvornår skal vi på Facebook? Hvad er det der TikTok for noget? Burde vi lave flere virtuelle events for vores medlemmer? Er der nogle helt nye muligheder, som burde blive udforsket?

FREMTIDS-HACK 8: Prioriter dine idéer!

Hvad

Ofte kan det være lidt svært at samle alle idéerne til, hvilke tiltag, der får størst effekt, men som kræver mindst på den korte bane. Og her er det vigtigt at prioritere.

Hvorfor

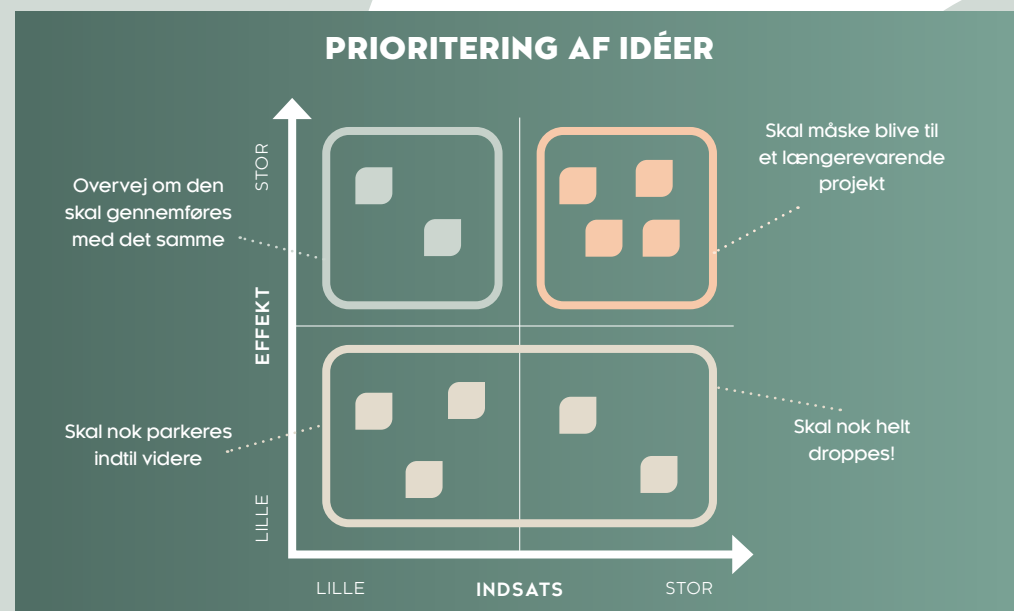
Du bliver højst sandsynlig nødt til at lave nye tiltag i kølvandet af COVID-19, og du har en masse nye idéer, som du overvejer at sprede videre til nye projekter i din organisation. Men tiden er knap, og du har snart ikke mere energi at give af til din frivillige rolle.

Modellen har 4 forskellige områder, som indikerer, hvorvidt en idé kræver en lille eller stor indsats (kan ofte måles i forhold til, hvor svær den er at udføre, eller hvor mange ressourcer, det kræver), og hvorvidt du forventer den giver en lille eller stor effekt.

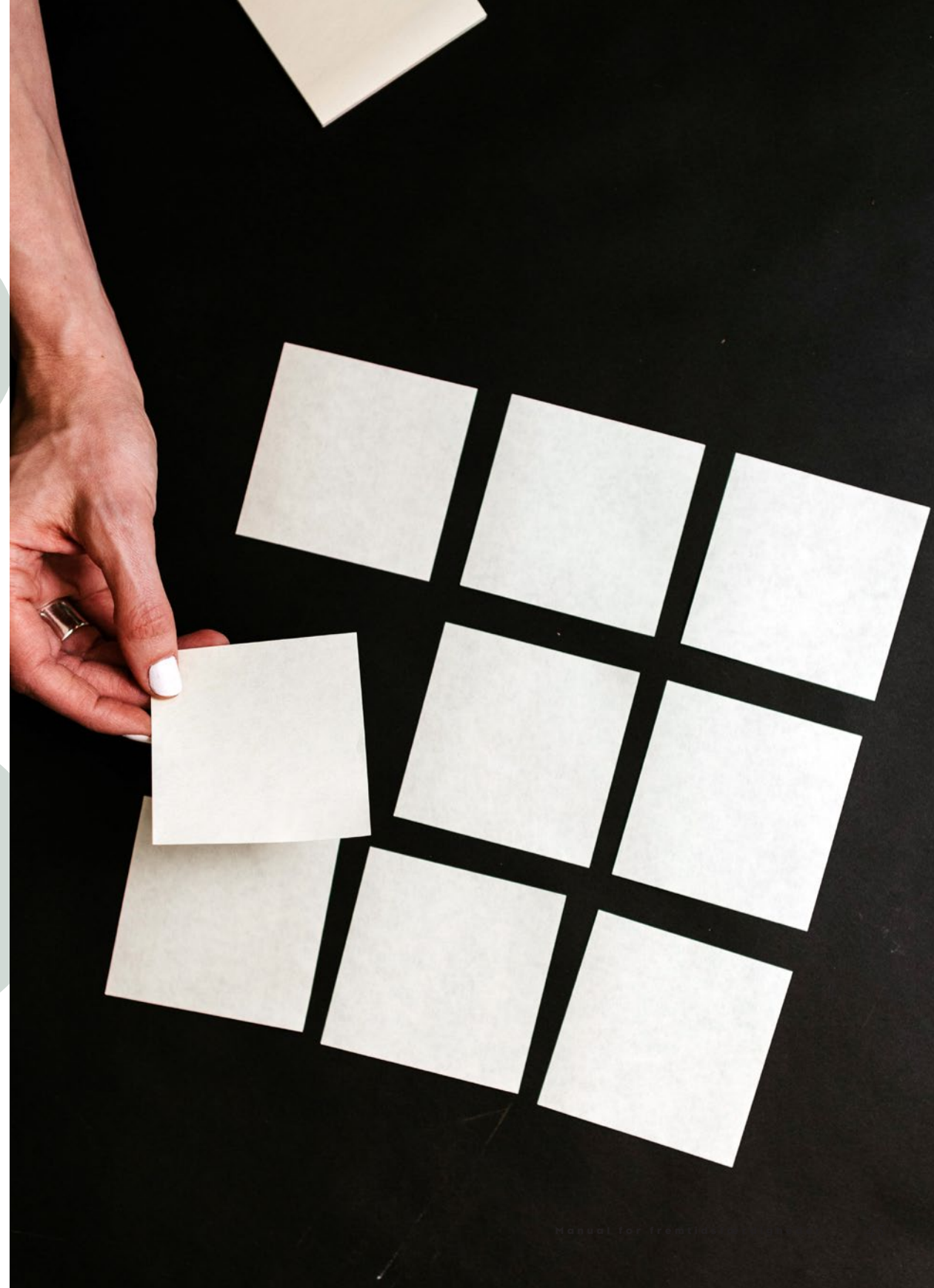
1. Skriv dine idéer på post-it lapper
2. Placer den på modellen

Placeringen af dine idéer kan med til at vurdere om idéen er:

- En lavthængende frugt, som måske bør gennemføres med det samme
- Et større projekt, som bør overvejes til et længerevarende projekt
- En idé, som nok skal parkeres indtil videre
- Noget, der nok helt skal droppes!

Kilde: Institutet for Fremtidsforskning, 2022

FREMTIDS-HACK 9: **Scenarieanalyse: Test dine antagelser**

Hvad

Scenarieanalyser er en af de mest grundlæggende metoder inden for fremtidsforskningen, som kan hjælpe dig med få et kvalificeret bud på, hvordan fremtiden kan udvikle sig. Scenarier kortlægger således de mulige fremtider for en virksomhed, et projekt eller en hændelse.

At lave scenarier er en måde at italesætte vores antagelser om fremtiden og give et grundlag for at teste forskellige strategier. Scenarierne skal inspirere, sætte tanker i gang og sætte ideer i relief.

Scenarierne belyser de meget forskellige fremtider, som et givent felt kan gå i møde og målretter anbefalingerne til aktører såsom beslutningstagere, civilsamfund, organisationer og individer. Dermed har du eller I et mere kvalificeret grundlag for at tage beslutninger.

Hvorfor

Formålet med scenarier er at være på forkant med fremtidige muligheder og udfordringer, så de kan håndteres i tide. Sagen er, at man ofte undervurderer de ting, man ikke ønsker, skal ske. Scenarier kan således ses som små fortællinger og narrativer, der kan bruges til at tage beslutninger og belyse mulige udfald. De

kan være med til at sikre, at strategierne tager udgangspunkt i de mulige fremtider, vi går i møde – og dermed at du ikke kun har fokus på én fremtid.

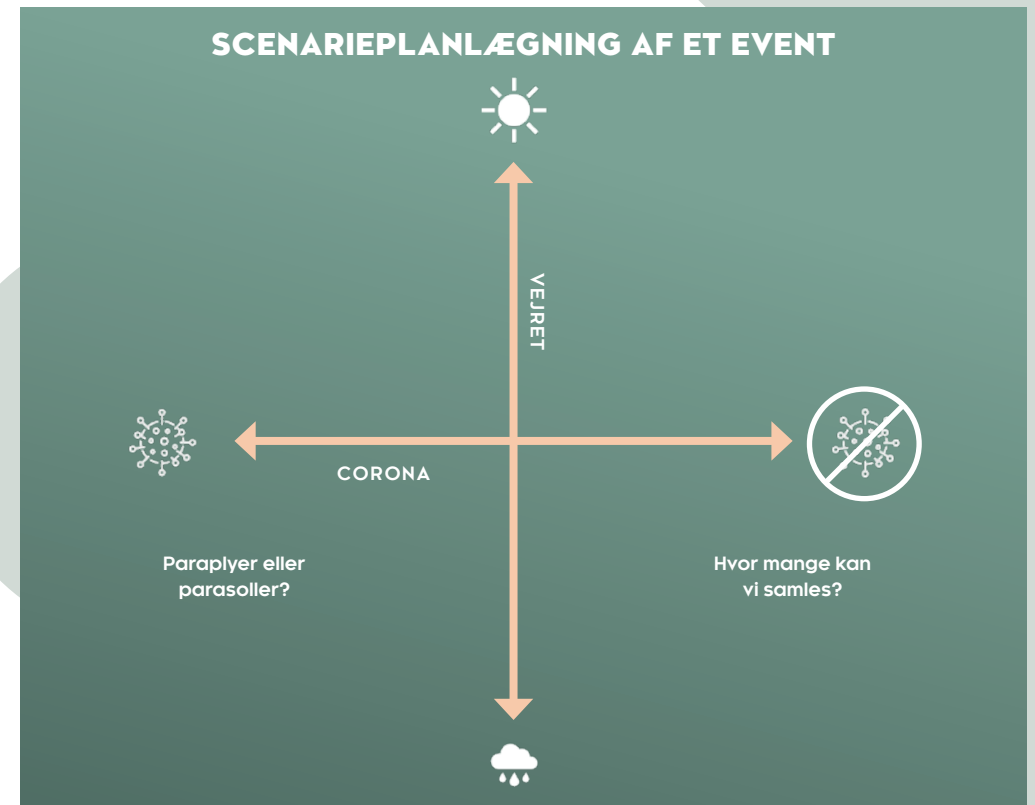
Scenarier er designet til at udfordre vores antagelser om fremtiden og give et grundlag for at teste forskellige strategier.

HVAD ER SCENARIER?

- Kan skabe et fælles billede af mulige fremtider
- Kan sætte spørgsmålstejn ved grundlæggende antagelser
- Kan kommunikere komplekse – nogle gange paradoksale – betingelser og muligheder
- Kan undersøge strategiske muligheder
- Kan inspirere til nye tiltag og tilbud

HVAD ER SCENARIER IKKE?

- Forudser ikke en fremtid, som man kan vurdere sandsynligheden af
- Er ikke strategier i sig selv, men skaber indsigt til planlægning

Kilde: Institutet for Fremtidsforskning, 2022

EKSEMPEL: SCENARIER FOR ET EVENT

Hvis du eksempelvis skal planlægge et event om sommeren, ser du måske en smuk sommerdag for dig, selvom du udmærket ved, at vi i Danmark risikerer øsende regn. Ligesom du ikke selv er herre over, hvilke coronarestriktioner, der er til stede på et givent tidspunkt. Det er fint at have 'ønskescenariet' på nethinden, men det er også godt at være klar til, at det muligvis ikke går din vej.

Ved at tage to af de største usikkerheder (vejret og corona) vil man kunne skabe fire scenarier og forberede sig på dem alle.

FREMTIDS-HACK 10: **3x3x3 – fra idé til handling**

Hvad

Det sidste fremtids-hack, som vi har valgt at tage med i denne manual, er en metode til at sætte dine nye fremtidsfærdigheder i spill! En ting er at være bevidst om fremtiden – du er nu kommet til den svære kunst at gå fra at være bevidst om nye fremtider til at omsætte idéer til virkelighed.

Erfaring viser, at fremtidsfærdigheder blomstrer bedst i processer med andre, og mange af de metoder, vi benytter hos Institut for Fremtidsforskning, handler også om at lære i fælles processer under workshops og længere forløb. Som frivillig er dette ikke nødvendigvis en mulighed, du har, men frygt ej: Så kan du starte med dette fremtids-hack!

En nem måde at teste dine fremtidsfærdigheder er nemlig gennem 3x3x3¹⁰:

3 mål, 3 personer, 3 måneder

Det er en metode, som giver relativt korte og klare udviklingsmål, der fungerer som et springbræt til at opsøge og drage fordel af ny læring.

Hvorfor

Som frivillig handler det ofte om, at det skal være nemt, når du vil omsætte dine tanker til handling. Mere tid kan du trods alt heller ikke bruge. 3x3x3 metoden kan fungere som en godt værktøj for effektivt at teste ideer om fremtiden med 3 personer, som du har tillid til.

Brugen af 3x3x3-tilgangen som fremtids-hack kan fjerne noget af det gætværk, som ofte er forbundet med at skabe en ramme til dine idéer om mulige fremtider.

Helt konkret handler det om at få mere ud af din tid. Hvert projekt, hvert møde, hver samtale bliver en mulighed for at italesætte fremtiden i et kompakt format.

Det vigtigste aspekt ved 3x3x3 er ikke det præcise antal mål, måneder eller personer, men ideen om at man gennem en enkel, konsekvent proces kan sætte mål og nå disse mål.

¹⁰ Intentional learning in practice: A 3x3x3 approach, McKinsey (2021), tinyurl.com/2be2eesb

OUTRO

Hvad vil du have ud af at være frivillig?

Er dit frivillige arbejde meningsfuldt, kompetencegivende og inspirerende, eller er det en energidrærende byrde, som er fyldt med nye opgaver, der ikke giver mening?

Vi bør alle i stigende grad være opmærksomme på svaret på disse spørgsmål, når vi skal forme fremtidens frivillighed. Coronakrisen har været med til at gøre, at mange frivillige føler, at de får for lidt ud af at være frivillige. Det kan være mentalt hårdt at være placeret i orkanens øje uden værktøjer og klarhed om, hvordan man kan komme videre.

I en tid hvor organisationer i højere grad begynder at forstå, hvordan tendenser og megatrends kommer til at påvirke dem i fremtiden og åbne mulighedsrums, som ellers ville have været skjult, er udbredelse af fremtidstænkning på individniveau dog stadig i sin spæde start i Danmark. En manual som denne er kun en start, men det er en start, som kan gøre dig som frivillig mere kompetent til at håndtere omskiftelige omstændigheder.

I manualen er vi dykket ned i, hvordan vi kan klæde dig på som frivillig på i en tid, hvor verden ændrer sig hurtigere og hurtigere. Manualen er designet, så du tilegner dig en række konkrete værktøjer og færdigheder til at blive en aktiv del af

løsningen i det danske samfund – både nu og i fremtiden. En fremtid, hvor vi kan have færre bekymringer og mentale udfordringer forbundet med at være frivillige.

Manualen skal således ses som en hjælp til, at du kan blive en slags fremtidsambassadører, så du kan byde ind med motivation, perspektivering og metoder til at spotte de mulige fremtider og sætte en retning. Alt sammen så du kan træffe meningsfulde beslutninger.

Hos Institutet for Fremtidforskning arbejder vi sammen med UNESCO om at sikre 'futures literacy' på individniveau –

“Brug din fantasi. Tænk ud af boksen og vend tingene rundt. Måske kan det godt lade sig gøre alligevel – bare på en anden måde.”

Frivillig i spørgeundersøgelsen

eller fremtidsfærdigheder, som vi kalder det på dansk.

Frivillighed indebærer ofte et behov for at være omstillingsparat og fleksibel. Især under COVID-19 har mange frivillige været presset af de omskiftelige omstændigheder. Som frivillig kan fremtidsfærdigheder hjælpe dig med at håndtere tider, der i højere og højere grad er præget af usikkerhed.

Værktøjerne i denne manual er således lavet til at hjælpe dig, så du bedre kan omfavne usikkerhed, navigere i tidens usikkerheder, sætte spørgsmålstegn ved status quo og aktivt være medskaber af vores fælles fremtid. Dette kræver et større skift i det mindset, vi som frivillige har, og det indebærer også en

længere proces, som rækker langt ud over, hvad denne manual kan byde ind med.

Vores erfaring er, at fremtidsfærdigheder bedst læres som en proces, hvor individet tillader sig at udfordre status quo. Du har nu fået en række konkrete værktøjer, som kan være med til styrke dine fremtidsfærdigheder og få dig til at stille de rigtige spørgsmål. Næste skridt er at få det implementeret i den organisation, du er en del af.

Vi har brug for at åbne op for de frivilliges fantasi og forestillingsevne – så lad os sammen styrke den og gå fremtiden i møde!

exploring possible futures

**COPENHAGEN
INSTITUTE
FOR FUTURES
STUDIES**

Denne rapport er udarbejdet af:

INSTITUTTET FOR FREMTIDSFORSKNING

Amaliegade 5C

1256 København K

info@cifs.dk

www.cifs.dk

Kontakt:

BUGGE HOLM HANSEN

Futurist & Associeret Partner

bhh@cifs.dk

+45 3023 0170

Øvrige bidragsydere fra Institutet for Fremtidssforskning:

SOFIE HVITVED, Futurist & Associeret Partner

AUGUST LILJENBERG, Junior Associate

NICKLAS LARSEN, Futurist & Seniorrådgiver

Korrektur: JASMIN CRAMON, Institutet for Fremtidssforskning

Design: PETER MONRAD

Grafik: Institutet for Fremtidssforskning

Billeder: Unsplash

Alle rettigheder forbeholdes © Institutet for Fremtidssforskning, Februar 2022.

Download appendix med resultater fra undersøgelsen og læs mere på

[CIFS.DK/DA/FREMTIDS-MANUAL](https://www.cifs.dk/da/fremtids-manual)

INSTITUTTET FOR FREMTIDSFORSKNING er en non profit, almennyttig og uafhængig fremtidstænk-tank. Institutet er grundlagt i 1969 i København på initiativ af OECD generalsekretær Thorkil Kristensen til gavn for samfundets udvikling og bedring. Institutet er blandt de ældste af sin slags i verden. Institutets arbejde udfoldes gennem rådgivning i forbindelse med projekter og workshops, inspiration via foredrag, kurser og åbne arrangementer, samt gennem en portefølje af udgivelser, bl.a. magasiner, bøger og rapporter.

Læs mere om Institutet for Fremtidssforskning på www.cifs.dk